

البناء النحوي للجملة الاستدراكية في اللغة العبرية

م. جنان عازر بولا

جامعة بغداد - كلية اللغات - قسم اللغة العبرية

البريد الإلكتروني Email : Poula@colang.uobaghdad.edu.iq

الكلمات المفتاحية: النحو - الجملة الاستدراكية - العبرية.

كيفية اقتباس البحث

بولا ، جنان عازر ، البناء النحوي للجملة الاستدراكية في اللغة العبرية، مجلة مركز بابل للدراسات الإنسانية، كانون الثاني ٢٠٢٦، المجلد: ١٦، العدد: ١ .

هذا البحث من نوع الوصول المفتوح مرخص بموجب رخصة المشاع الإبداعي لحقوق التأليف والنشر (Creative Commons Attribution) تتيح فقط للآخرين تحميل البحث ومشاركته مع الآخرين بشرط نسب العمل الأصلي للمؤلف، ودون القيام بأي تعديل أو استخدامه لأغراض تجارية.

مسجلة في
ROAD

مفهرسة في
IASJ

The Syntactic Structure of the Contrastive Sentence in the Hebrew Language

Lecturer: Janan Azer Pula

University of Baghdad - College of Languages - Department of Hebrew Language

Keywords : Syntax - Contrast Sentence - Hebrew.

How To Cite This Article

Pula, Janan Azer , The Syntactic Structure of the Contrastive Sentence in the Hebrew Language, Journal Of Babylon Center For Humanities Studies, January 2026, Volume:16, Issue 1.

This is an open access article under the CC BY-NC-ND license
(<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/>)

[This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial-NoDerivatives 4.0 International License.](http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/)

Abstract:

This study deals with the contrast sentence in the Hebrew language from a syntactic perspective, the way in which sentences are used to express a contradiction or contrast to what has been mentioned previously. Words such as "אבל", "על", "אולם", "אך", "אפן על פי" and others are used to achieve this goal, and sometimes originate from Biblical or Mishnah Hebrew. Contrast sentences consist of sentences connected or linked to each other by a contrast word, or complex sentences that include a main sentence and a clause.

One of the most prominent sentence structures is the presence of positive and negative states, or both, and the time of the action, in one of the parts of the sentence, whether in a complex or connected sentence. Commas and periods play a central role in the construction of the contrast sentence. Commas help separate the two sentences and clarify the contrast word, making it easier to understand the contradiction or contrast, while periods are used to end the first sentence before the contrast sentence begins, emphasizing the contrast more clearly.

The location of the contrast words differs in the syntactic structure of the Hebrew language, and accordingly the meaning of the word and the meaning and purpose of the sentence are determined.

This study contributes to increasing the syntactic and linguistic understanding of the contrast sentence in the Hebrew language, and to the method of analyzing its syntactic structure correctly.

الملخص:

يتناول هذا البحث الجملة الاستدراكية في اللغة العبرية من الناحية النحوية، طريقة استخدام الجمل للتعبير عن تناقض أو تقديم استدراك لما سبق ذكره. يتم استخدام أدوات مثل "אבל", "אלא", "אולם", "אך", و"אף לל פי" وغيرها لتحقيق هذا الغرض، وهي أحياناً ذوات مصادر في العبرية القديمة التوراتية أو المشنائية. الجمل الاستدراكية تتألف من جمل معطوفة تتكون من جملتين تتصلان ببعض باستخدام أداة استدراك أو جمل مركبة تتضمن جملة رئيسية وجملة استدراكية (ثانوية).

من أبرز أبنية الجمل هو وجود حالتين الإثبات والنفي أو كليهما، وزمن وقوع الحدث، في أحد أجزاء الجملة سواء أكان في الجملة المركبة أو المعطوفة.

تلعب الفواصل والنقاط دوراً محورياً في بناء الجملة الاستدراكية. الفواصل تساعد في فصل الجملتين وتوضيح أداة الاستدراك مما يسهل فهم التناقض أو الاستدراك، بينما تُستخدم النقاط لإنهاء الجملة الأولى قبل بدء الجملة الاستدراكية، مما يبرز التناقض بشكل أوضح.

تختلف مواقع أدوات التناقض في البناء النحوي في اللغة العبرية، وبناء عليه يتم تحديد دلالة الأداة ودلالة الجملة وغرضها.

يسهم هذا البحث في تعزيز الفهم النحوي واللغوي للجملة الاستدراكية في اللغة العبرية، وطريقة تحليل بنيتها النحوية بشكل صحيح.

המבנה התחבירי למשפט הניגוד בשפה העברית

מרצה. ג'נאן עאזר פאולה

אוניברסיטת בגדאד- פקולטת השפות- המחלקה ללשון העברית

מילות מפתח: התחביר- משפט הניגוד- העברית.

תקציר:

מחקר זה עוסק במשפט הניגוד בשפה העברית מנקודת מבט תחבירית, האופן שבו משתמשים במשפטים להבעת סתירה או ניגוד למה שהוזכר קודם לכן. מילות כמו "אבל", "אלא", "אולם", "אך", "אף על פי" ואחרים משמשים להשגת מטרה זו, ולעתים מקורם בעברית מקראית או משנאית. משפטי ניגוד מורכבים ממשפטים מחוברים או מתקשרים זה לזה באמצעות מילת ניגוד, או משפטים מורכבים הכוללים משפט עיקרי ופסוקית. אחד ממבני המשפט הבולטים הוא נוכחותם של מצבים חיוביים ושלייליים, או שניהם, וזמן התרחשות הפעולה, באחד מחלקי המשפט, בין אם במשפט מורכב ובין אם מחובר. פסיקים ונקודות ממלאים תפקיד מרכזי בבניית משפט הניגוד. פסיקים עוזרים להפריד בין שני המשפטים ולהבהיר את מילת הניגוד, מה שמקל על הבנת הסתירה או הניגוד, בעוד נקודות משמשות לסיום המשפט הראשון לפני תחילת משפט הניגוד, מה שמדגיש את הסתירה בצורה ברורה יותר. מיקומם של מילות הניגוד נבדל במבנה התחבירי בשפה העברית, ובהתאם לכך נקבעת משמעות המילה ומשמעות המשפט ומטרתו. מחקר זה תורם להגברת ההבנה התחבירית והלשונית של משפט הניגוד בשפה העברית, ולשיטת ניתוח המבנה התחבירי שלו בצורה נכונה.

מטרות המחקר:

- 1- ניתוח המבנה התחבירי של משפט הניגוד בשפה העברית ולזהות את האלמנטים הבסיסיים המרכיבים אותו.
- 2- הבחנת התנאים המיוחדים לכל מילת ניגוד בעברית והשפעתה על המשמעות הכללית.
- 3- חקר השימושים השונים של משפט הניגוד בטקסטים עבריים בעת המודרנית.
- 4- ניתוח סוגי המשפטים השונים הנוצרים ממבנה משפט הניגוד בשפה העברית ודרכי השימוש בהם בהקשרים שונים.

חשיבות המחקר:

- 1- המחקר הזה עוזר לשפר את הידע התחבירי של משפט הניגוד והבנה עמוקה יותר של המבנה שלו.
- 2- המחקר תורם לתמיכה במחקרים לשוניים ותחביריים הקשורים לשפה העברית ולניתוח טקסט.
- 3- הוא תורם לאספקת משאבי מחקר חדשים שניתן להשתמש בהם במחקרים לשוניים עתידיים.

٤- הוא עוזר למתרגמים להבין את ההבדלים התחביריים בין המשפטים, ומאפשר להם לספק תרגומים מדויקים וברורים יותר.

שיטת המחקר:

המחקר מסתמך על שיטה תיאורית אנליטית, ומכאן הוא אסף את ההוראות התיאוריות ממקורות רלוונטיים, וכולל את ניתוח המשפטים שמכלים ניגוד באמצעות מילות הניגוד השונות, ואת כל מבנה למילה, דרך עץ הניתוח התחבירי. על כן המחקר השתמש בדוגמאות שונות מן העברית החדשה.

הקדמה:

משפט הניגוד מכונה בדרך כלל "Contrast"⁽¹⁾, משפט זה נקרא בעברית החדשה במונח "ניגוד" או "משוואה"⁽²⁾ והוא אחד מסוגי משפטי החיבור המתאפיינים בהכללה של אחד ממילות הניגוד בתוך המבנים שלו, כדי להפריד בין פעולות המשפט המנוגד למשפט אחר שאחריו, או להיפך, ובין מילות אלו יש "אך" "אלא" "אבל" "אף על פי כן" ועוד⁽³⁾ (4) ומטרת המילות ההתנגדות היא לצמצום או לסתירה⁽⁵⁾.

בעברית הקדומה (המקראית והמשנאית), למשל בעברית התנכ"ית "אם, גם כי, הגם ש", ובעברית המשנאית "אלא, אף על פי ש, אף ש, אף אם, הגם ש"⁽⁶⁾ יש מילות ניגוד נפוצות, ביניהן:

ברם- במשמעות (אבל) מן הארמית⁽⁷⁾, לדוגמה: "בְּרַם כְּתָבָא אֶקְרָא לְמַלְכָּא" (דניאל ה, 17); מילה המשמשת להבעת הסתייגות, תיקון, ניגוד או התנגדות, לדוגמה בעברית החדשה: "סיפרתי לו על הדבר, ברם הוא לא האמין לי"

חרף- במשמעות (למרות), לדוגמה: "יִשְׁלַח מְשָׁמִים וְיוֹשִׁיעֵנִי חֲרָף שְׂאֲפֵי סֵלָה" (תהילים: נז, 4), בעברית החדשה: "האיש תרם תרומה הגונה חרף מצבו החמרי החדוק"⁽⁸⁾.

כנגד- בעברית המשנאית במובן (בניגוד ל), לדוגמה: "אֶחָד דִּן כְּנָגֵד שְׁנַיִם וּשְׁנַיִם דְּנִין כְּנָגֵד אֶחָד" (תוספתא סנהדרין ז, ו)⁽⁹⁾. בין המילות שנכנסו לעברית החדשה⁽¹⁰⁾:

אפלו אם- שמקורה בעברית המשנאית במשמעות "אף-על-פי ש" "אפילו אם ירצה לשוב אני מחזק לבו" (מדרש רבה: שמות יא).

אם-כי- הצירוף בעברית ימי הביניים, לדוגמה: "כנגד זה יש לה לאותה דירה גג נאה, אם כי אף הוא משונה קצת."⁽¹¹⁾

ויש הרואים שהצירוף התגלגל בעברית המשנאית במקום (אם כי) השתמשו ב-(אם ש)⁽¹²⁾, אבל היא משומשת בעברית החדשה⁽¹³⁾.

בכל זאת: העברית החדשה משמשת בצירוף הזה לשם הניגוד, שהוא לא היה קיים בעברית התנכ"ית, אלא בעברית של ימי הביניים, ויש מילות שנכנסו לעברית לאחר התקופה המשנאית, "אף ש, אם כי, על אף, למרות, למרות ש, חרף"⁽¹⁴⁾, ובמיוחד המילה "אף ש" לא באה בתלמוד, אלא בפרישות רש"י מספר פעמים⁽¹⁵⁾. לדוגמה:

"משהו בכל זאת מתפתח אצלכם"⁽¹⁶⁾

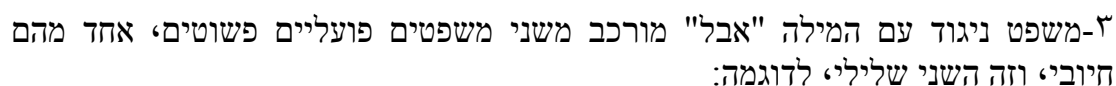
המבנה התחבירי של מילות הניגוד:

פרק ראשון: מבנה משפט הניגוד עם המילה "אבל":

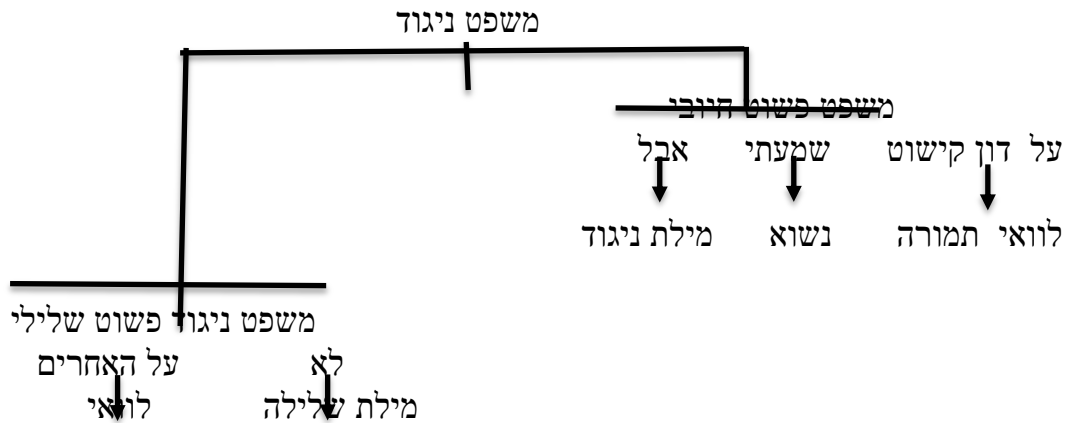
1-משפט ניגוד עם המילה "אבל" מורכב משני משפטים פועליים פשוטים חיוביים, לדוגמה:

"זה מזר אבל הרגשתי גם קצת אחריות עליו" ⁽¹⁹⁾

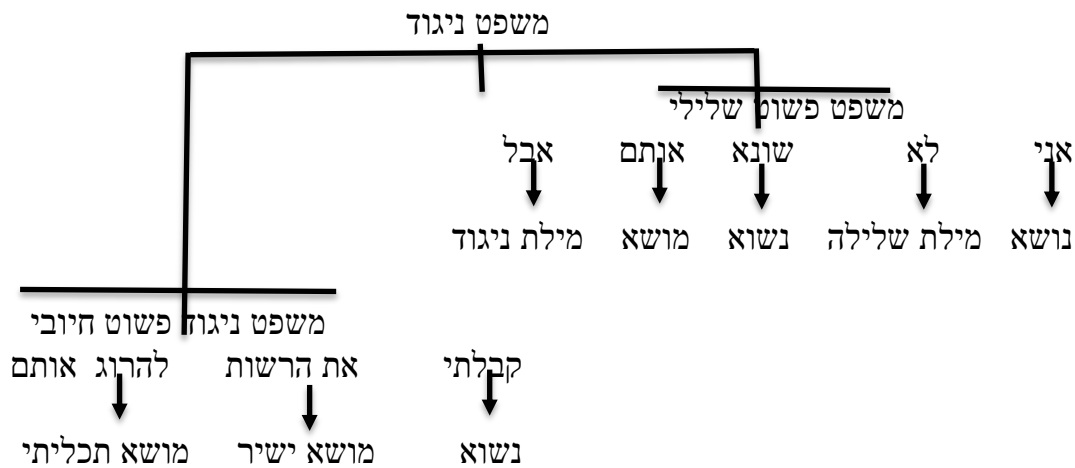
"על דון קישוט שמעתי אבל לא על האחרים" (20)

המשפט הראשון כולל צירופים כמו הצירוף הפועלי "שמעתי" שמתרכז בו מבנה המשפט הפועלי, והמשלימים מצירוף יחס "על" וגרעין שמורכב מתמורה "דון קישוט" שמורכב מצירוף סמיכות שעליו מדובר באיבר 1, והוא בא מוקדם כי הנושא נסתר בנושא. ואילו המשפט השני "לא על האחרים" הוא חסר כסוג של אזכור על הפעולה במשפט הראשון אך באופן שלילי, לכן הניגוד לא על תפקיד הנושא והנשוא "אני שמעתי" כי הם בשני האיברים, אלא על המשלימים, כלומר הלואי בשני האיברים. על כן מתברר כי באופן התחבירי הזה ניתן לספק באלמנט התחבירי שרוצים להתנגד עליו מבלי להחזיר תפקיד הנושא והנשוא, מכיוון שהם ידועים מתוך ההקשר התחבירי במשפט הראשון.

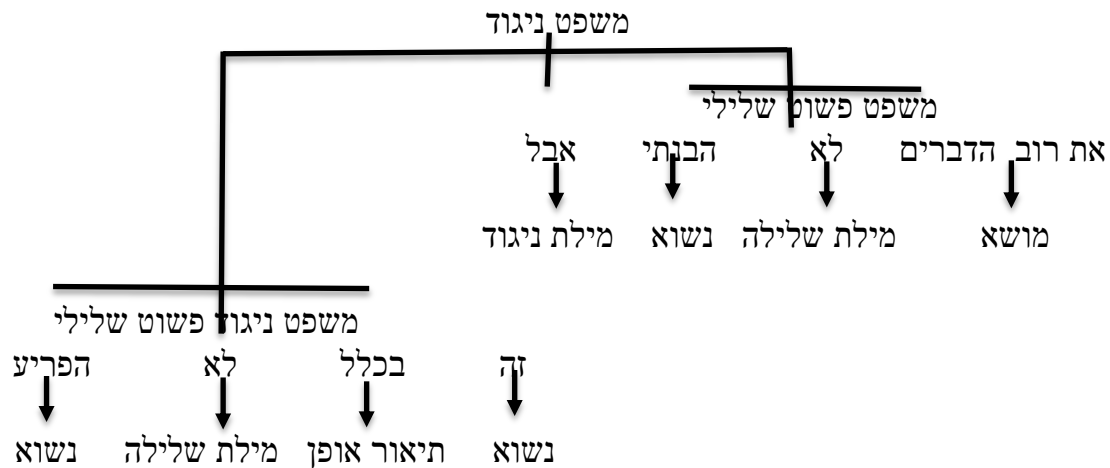
4-משפט ניגודי עם המילה "אבל" מורכב משני משפטים פועליים פשוטים, אחד מהם שלילי, וזה משפט הניגוד חיובי, לדוגמה:

"אני לא שונא אותם אבל קבלתי את הרשות להרוג אותם" (21)

המשפט הראשון שלילי, כאשר נראה שהנושא הוא "אני", וצירוף הפועלי "אני לא שונא אותם" הוא כמעין שלילה כפולה, כלומר "לא שוא" = "אוהב", ובכן היא חיובי, זה מצד, ואילו המשפט השני הוא חיובי, אבל לא להוכיח את הפעולה במשפט הראשון, אלא לפעולה אחרת, שהיא "קבלת הרשות" שהיא בעבר, ובזה היא ההוכחה לפעולה נוספת שתרחש בעתיד, בתפקיד תחבירי "מושא תכליתי", כלומר "להרוג אותם" = "שאני

אהרוג אותם", ובזה התרחש ניגוד שלילי לפעולה במשפט הראשון, וניתן להשוות את המשפט בהחלפת מלת הניגוד "אף על פי": "אף על פי שאני לא שונא אותם, אני אהרוג אותם" = "אף על פי שאני לא שונא אותם, (אני) קבלתי את הרשות להרוג אותם".
5-משפט ניגוד עם המילה "אבל" מורכב משני משפטים פשוטים שלילים, לדוגמה:
"את רוב הדברים לא הבנתי אבל זה בכלל לא הפריע"⁽²²⁾

המטרה של השלילה לא היתה לשם הוכחת הניגוד בשני האיברים, כי המבנה מבחינת התוכן והמשמעות שונה זה מזה, וזה מובן מהנושא במשפט הראשון "אני" ואילו במשפט השני "זה", שהשפעתו על המושא הישר המוקדם במשפט הראשון "את רוב הדברים", הוסף על כן, הנשוא שהוא הצירוף הפועלי שלילי "לא הבנתי", אין לו כל קשר עם הנשוא שהוא צירוף פועלי שלילי במשפט השני "לא הפריע", אלא הניגוד מופיע לפחית מצב שלילי של עושה הפעולה "הנושא" והשפעתו על המושא.

6-משפט ניגוד עם המילה "אבל" מורכב משני משפטים פשוטי, בתנאי שתבוא בתחילת המשפט המילה "אומנם" להביע על אישור או הסתייגות, כאשר המשפט שבא אחריה מתחיל במילה אבל, לדוגמה:

"אומנם הוא צעיר, אבל בוגר בהתנהגותו"

ויש לציין, כי המילה "אומנם" ניתן לבוא כמילת ניגוד בפני עצמה, וזה אולה השפעה מן הערבית במילה המקבילה "אנמא" "إنما", באותה דרך שמילת הניגוד "אבל" מקבלת את (ו) לפני "ואבל" לשם החיבור, וזה מקביל למילת הניגוד הערבית "ואן" "وأن",⁽²³⁾ לדוגמה:

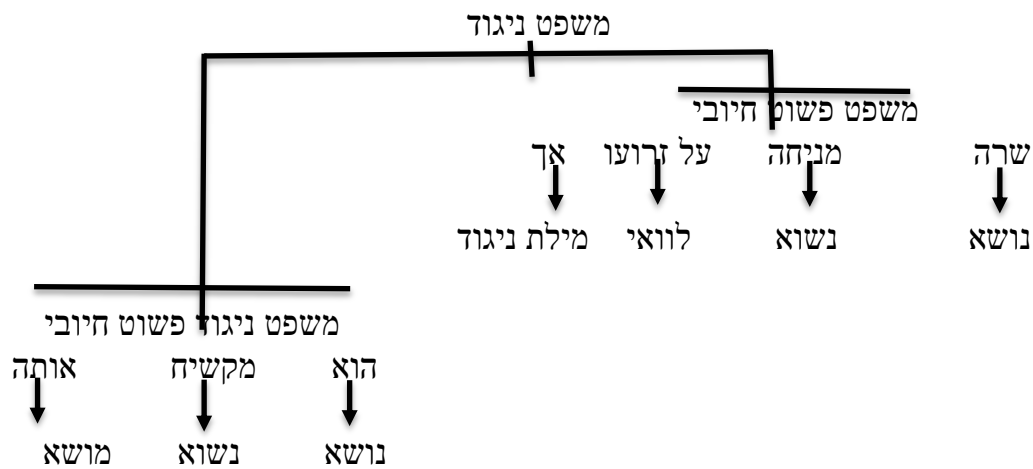
"לא ראינו כך, אמנם ראינו דבר אחר"

פרק שני:

מבנה משפט הניגוד עם המילה "אך":

1-משפט ניגוד עם המילה "אבל" מורכב משני משפטים פשוטים שלילים, לדוגמה:
משפט ניגוד עם המילה "אך" מורכב משני איברים פשוטים חיוביים למרות שאחד מהם ניגוד על האחר, לדוגמה:

"שרה מניחה יד על זרועו אך הוא מקשיח אותה"⁽²⁴⁾

ישיר

במבנה המשפט מתברר כי מילת ההשוואה "אך" באה לציון הניגוד באיבר הניגוד שמסתמך על פעולה באיבר הראשון, שמייצגו בינוני הפועל "הנושא" "מניחה" עם המושא "יד", שמתנגד לנושא האיבר השני שחוזר בהשפעה על המושא של האיבר הראשון, כלומר "מקשיח אותה = מקשיח את ידה". סוג זה של משפט ניגוד מחובר מצטיין בשינוי הנושא בשני האיברים, הראשון "שרה", במקביל באיבר השני "הוא", דבר זה מעניק את עצמאות לכל איבר שיתקיים בעצמו אם שומטים את מילת ההשוואה "אך", מבלי לשנות המבנה התחבירי או הסמנטי.

2-משפט ניגוד עם המילה "אך" מורכב משני איברים פשוטים חיוביים, שאחד מהם חיובי, ואילו השני שלילי, לדוגמה:

"הצנזור התעכב על מילים אך בסופו של דבר לא מחק את מלה" (20)

המשפט הראשון הוא חיובי למרות שהמילה "אך" באה ניגוד למשפט הראשון, אלא האלמנטים שבאו לאחריה שליליים, בגלל שהמשפט החיובי כלל תוכן הנשוא "התעכב" שהוא ניגוד חלקי על האלמנטים המשלימים לו המוצגים כצירוף יחס כמעין המושא "על מילים", לכן באה שלילת הנשוא במשפט השני הפועל "לא מחק + מילה", כשלילה ולא

ניגוד, דהיינו שלילה להשפעה הסמנטית על פעולה זו בעצמה, שמיוצגת ב-"מילה", זאת אומרת אם הייה הניגוד דרך השלילה על פעולת המשפט השני, התוצאה היא משפט נהפך למבנה אחר ונעשה משפט מחובר בצורה: "הצנזור התעכב על מילים ומחק אותם", ומכאן נובע תפקיד המבנה של המילה "אך" שבאה במשמעות "למרות", שאין תפקידה לניגוד אלא לעבור.

כל זה בא כהדגשה לדברי רון מורדכי בדוגמה שמביא: "הסוריים ירו יריות אך לא פגעו באיש", כלומר שלילת משפט הניגוד לא משפיע על פעולת המשפט החיובי, אלא על הפעולה במשפט עצמו. דהיינו, "לא פגעו" לא שולל את פעולת המשפט הראשון "ירו", אלא הניגוד בא כצורה לשלילת השפעת הפעולה והתוצאת על הפעולה הראשונה בניגוד ולא בעברה.⁽²⁶⁾

לצד שלילת זמן העבר, יש גם משפטי ניגוד לשילת ההווה, לדוגמה:
"עיניו מהופנטות אל חילמי אך חילמי אינו מגיב"⁽²⁷⁾

האלמטים במבנה המשפט מציינים על זמן ההווה, הסועל הראשון "מהופנטות" ומשלימו "חילמי", והתגובה על פעולה זו במשפט השני גם בזמן ההווה "מגיב", לכן תפקיד מילת הניגוד "אך" על ידי נושא אחר "חילמי" שלא היה הנושא במשפט הראשון, אלא שונה ממנו שמיוצג כאן במילה "עיניו".

פרק שלישי: מבנה משפט הניגוד עם המילה "אלא":

1-משפט ניגוד עם המילה "אלא" מורכב משני איברים, הראשון משפט שלם, וזה השני שבאה לאחר מילת הניגוד משפט חסר, בתנאי שיהיה המשפט החסר מורכב מנושא בלבד, לדוגמה:

"אני לא באתי אליך חילמי, אלא ברחתי"⁽²⁸⁾

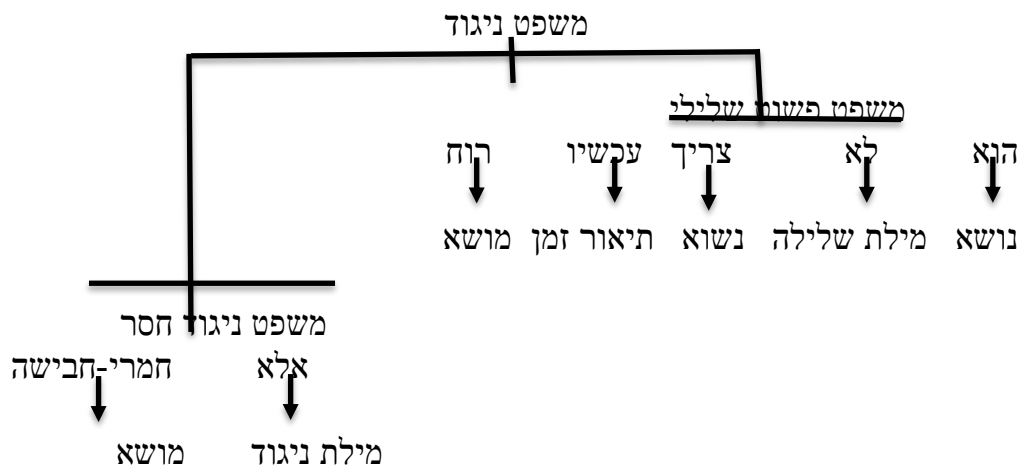

מבנה המשפט ניגוד עם המילה "אלא" שונה משאר מבני משפט ניגוד עם מילות אחרות, וזה בגלל שהאיבר השני שבא לאחר מילת הניגוד ברוב המבנים התחביריים כולל רק תפקיד לשוני אחד, שמיוצג בנושא פועלי בזמן עבר "ברחתי", אבל היא לא כוללת נושא כי היא חוזרת על הנושא באיבר הראשון, כי התפקיד התחבירי והסמנטי הוא עצמו בשני האיברים. מכאן הנשוא באיבר הראשון הוא שלילה חיובית, כלומר "לא באתי" = "באתי" אבל לא אליך", והא ניגוד לנשוא באיבר השני "ברחתי", וניתן לומר כי מבנה המשפט כולו כדלקמן:

"אני באתי אליך, כי אני ברחתי"

٢-משפט ניגוד עם המילה "אלא" מורכב משני איברים, הראשון משפט שלם, וזה השני שבאה לאחר מילת הניגוד משפט חסר, בתנאי שיהיה המשפט החסר מורכב ממושא בלבד, לדוגמה:

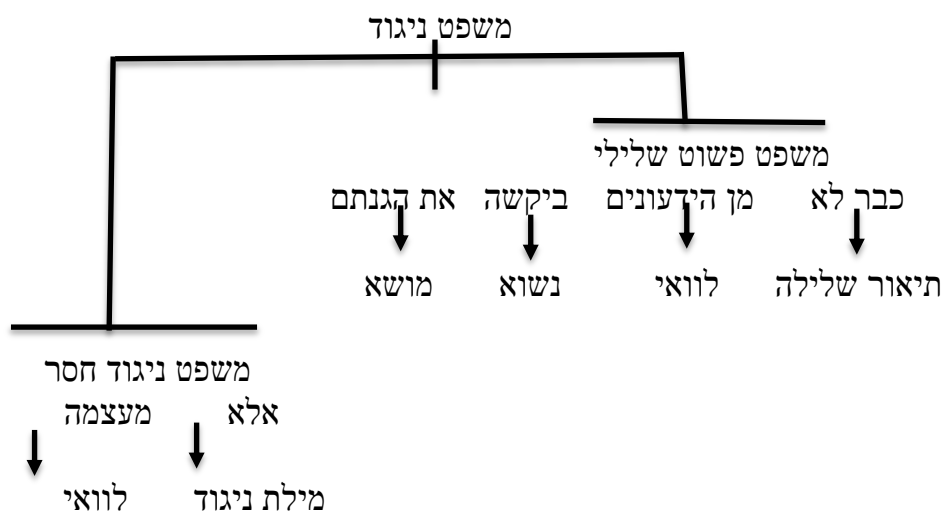
"הוא לא צריך עכשיו רוח, אלא חמרי-חבישה" (29)

האיברי בראשון בא שלם, מורכב מנושא "הוא", והצירוף שמהווה הנשוא השלילי "לא צריך", והמשלים המושא "רוח", ותיאור הזמן "עכשיו", ואילו האיבר השני חסר מורכב ממושא בלבד "חמרי-חבישה", וניתן לומר שמקור המשפט: "הוא צריך חמרי-חבישה"

٣-משפט ניגוד עם המילה "אלא" מורכב משני איברים, הראשון משפט שלם, וזה השני שבאה לאחר מילת הניגוד משפט חסר, בתנאי שיהיה המשפט החסר מורכב מצירוף סמיכות "צירוף שמני" בלבד, לדוגמה:

"כבר לא מן הידעונים ביקשה את הגנתם, אלא מעצמה" (30)

האיבר הראשון בא בשלילת צירוף יחס "מן הידעונים", שבא במקביל לו באיבר השני החסר של הניגוד סוג דומה של אלמנטים תחביריים שהוא צירוף יחס "מעצמה" לאחר מילת הניגוד "אלא", על כן השינוי הסמנטי מתברר מתוך הניגוד של השניים.

מתוך המבנים התחביריים שנזכרו לעיל, מופיעה מילת הניגוד "אלא" לאחר פסיק ":", באיבר הראשון, וזה שמבירו רון מרדכי, כי הפסיק בא באיבר הראשון לפני האיבר השני

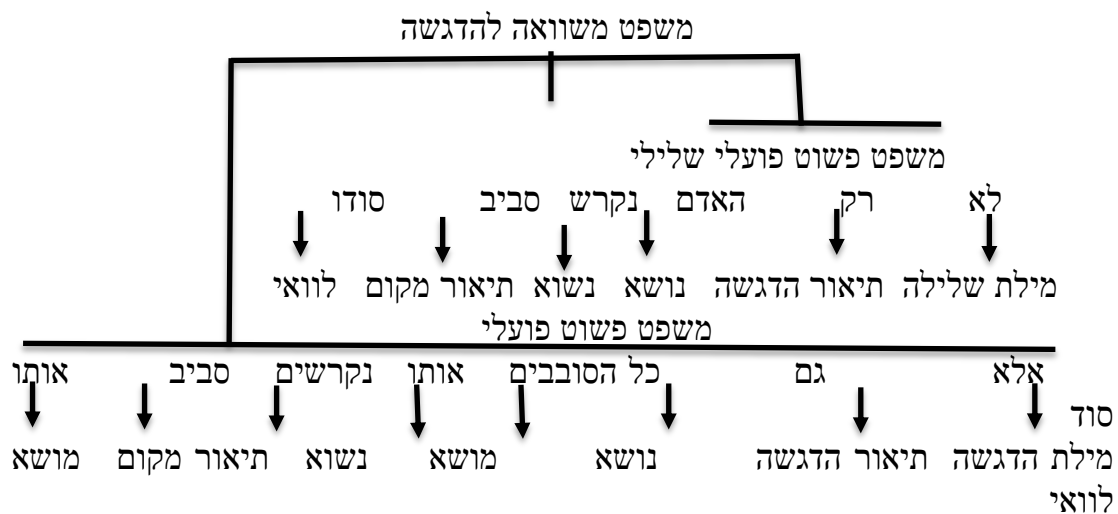
במצב הניגוד, אבל המשפט ככל ניתן לבוא בלי פסיק, ובכך תפקידו לשם ההדגשה ולא לניגוד⁽³¹⁾, כדלקמן:

"לא אמרו חכמים לחמיר, אלא להקל" = המטרה לניגוד
 "לא דברה תורה אלא כנגד יצר-הרע" = המטרה להדגשה

הוא רואה גם שיש סוג נוסף של מרכיבים למבנה משפט ההדגשה בתנאים תחביריים:
 1-משפט הניגוד צריך להכיל שני משפטים שלימים.

2-מילת הניגוד תבוא בצירוף באופן: "לא רק ... אלא גם", בתנאי שמילת השלילה תבוא באיבר הראשון, ואילו מילת ההדגשה תבוא באיבר השני, לדוגמה:

"לא רק האדם האחד נקרא סביב סודו אלא גם כל הסובבים אותו נקראים סביב אותו סוד"⁽³²⁾

כנראה כי האיבר הראשון במשפט הזה אינו בשלילה שלילית, אבל להפך בשלילה חיובית, כלומר הנושא באיבר הראשון "האדם" לא רק הוא עושה הפעולה, אלא משתתף עמו הצירוף "כל הסובבים" באיבר השני, ואפשר להביר את האות "ה" בצירוף הזה כ-"ש" הזיקה⁽³³⁾, והוא מקרה דומה לצירוף הפועלי "כל ההולכים" שכן יהושע בלאו שניתן להסבירו כדלקמן:

"כל + מי + ש + הם + הולכים"⁽³⁴⁾

לצד המילה (רק) שבאה כאן לפני מילת שלילה בצירוף (לא + רק) כתחילת המשפט הראשון. המילה (רק) לבדה תבוא לשם הדגשה באמצע משפט הניגוד שמורכב משני משפטים פשוטים בתנאי שיהיה המשפט הבא אחריה חיובי להדגשה, ולפניה משפט שלילי, לדוגמה:

"הוא לא אכל רק שתה מים"⁽³⁵⁾

זה למטרת ההדגשה שעושה הפעולה (הנושא) לא מבצע את הפעולה במשפט הראשון. צירוף זה שכולל השלילה והחיוב דומה במבנה שלו למילת הניגוד "אלא" שצריכה משפט חיובי אחריה, ומשפט שלילי לפני, וזה להפך במילת הניגוד "אך" שצריכה מרכיבים שלילים אחריה, ומרכיבים חיוביים לפני.

ובאותו הקשר, ניתן להשתמש במילת הניגוד "אלא" במשמעות "רק, בלבד",⁽³⁶⁾ לדוגמה:
 "לא הבאתי אלא פירות"

"הוא לא אלא צוחק"

פרק רביעי:

מבנה משפט הניגוד עם המילה "לעומת זאת":

1-משפט ניגוד עם המילה "לעומת זאת" מורכב משני חלקים, מילת הניגוד באה בתחילת המשפט השני, לדוגמה:

"ירושלים היא מרכז דתי עולמי, לעומת זאת תל אביב היא עיר ים תיכונית חופשייה"⁽³⁷⁾

המשפט מורכב משני חלקים עיקריים המחוברים באמצעות מילת הניגוד "ולעומת זאת". החלק הראשון: נושא "ירושלים", אוגד "היא", נושא "מרכז", לוואי "דתי עולמי" (צירוף שמני המתאר את הנושא), מילת ניגוד "ולעומת זאת"- מציינת את הניגוד בין שני חלקי המשפט. החלק השני: נושא "תל אביב", אוגד "היא", נושא "עיר", לוואי "ים-תיכונית חופשייה" (צירוף שמני המתאר את הנושא).

2-משפט ניגוד עם המילה "לעומת זאת" מורכב משני חלקים, מילת הניגוד באה בתחילת המשפט השני לאחר נקודה, לדוגמה:

"תל אביב היא עיר חוף. לעומת זאת ירושלים בנויה על הר"⁽³⁸⁾

נושא "תל אביב", אוגד "היא", נושא "עיר", לוואי "חוף", לעומת זאת- מילת ניגוד המצביעה על השוואה או ניגוד בין שני חלקי המשפט, נושא "ירושלים", נושא "בנויה", תיאור מקום "על הר". מילת הניגוד "לעומת זאת": מציינת ניגוד ברור בין המאפיינים של תל אביב וירושלים.

3-משפט ניגוד עם המילה "לעומת זאת" מורכב משני חלקים, מילת הניגוד באה בתחילת המשפט הראשון, לדוגמה:

"לעומת העיר בני-ברק, תל אביב היא העיר החילונית"⁽³⁹⁾

המשפט מתחיל במילת הניגוד "לעומת" המתארת את ההשוואה לעיר בני ברק. לאחר מכן מופיע המשפט העיקרי: נושא "תל אביב", אוגד "היא", תיאור הנושא "עיר חילונית". "לעומת העיר בני ברק"- חלק זה של המשפט יוצר את ההשוואה, כשהנושא הוא "העיר בני ברק". "תל אביב היא עיר חילונית"- המשפט העיקרי שמציג את הנושא (תל אביב) ואת תיאורו (עיר חילונית).

4-משפט ניגוד עם המילה "לעומת זאת" מורכב משני חלקים, מילת הניגוד באה בתחילת המשפט הראשון, לדוגמה:

"אנחנו לעומת זאת, יודעים יפה מאוד מה נאכל בבוקר, בצהריים ובערב"⁽⁴⁰⁾

המשפט מתחיל במילת הניגוד "לעומת זאת" שמציינת ניגוד או השוואה למה שנאמר קודם. נושא "אנחנו", נושא "יודעים", תיאור אופן "יפה מאוד", תיאור מושא משלים "מה נאכל בבוקר, בצהריים ובערב", המשפט הוא משפט פשוט שבו נושא אחד (אנחנו) מבצע פעולה אחת (יודעים), עם תיאור אופן ותיאור מושא משלים.

5-משפט ניגוד עם המילה "לעומת זאת" פשוט, ומילת הניגוד באמצע המשפט, לדוגמה:

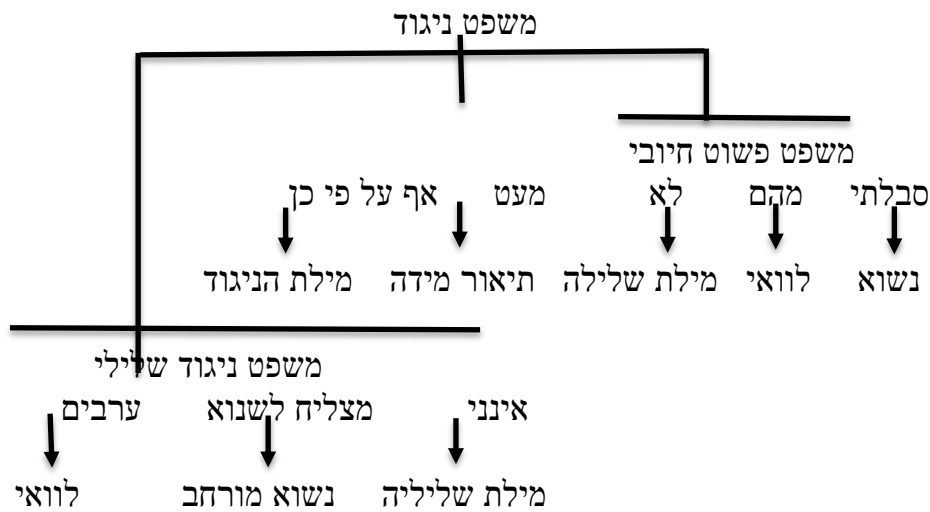
"שלומנו, לעומת זאת מצוין."⁽⁴¹⁾

משפט פשוט שבו הנושא "שלומנו", מילת ניגוד "לעומת זאת" - משמשת כדי להצביע על ניגוד או השוואה למשהו שלא מוזכר במפורש במשפט הנוכחי, נושא "מצוין" - מתאר את המצב של "שלומנו".

פרק חמישי: מבנה משפט הניגוד עם המילה "אף-על-פי-כן":

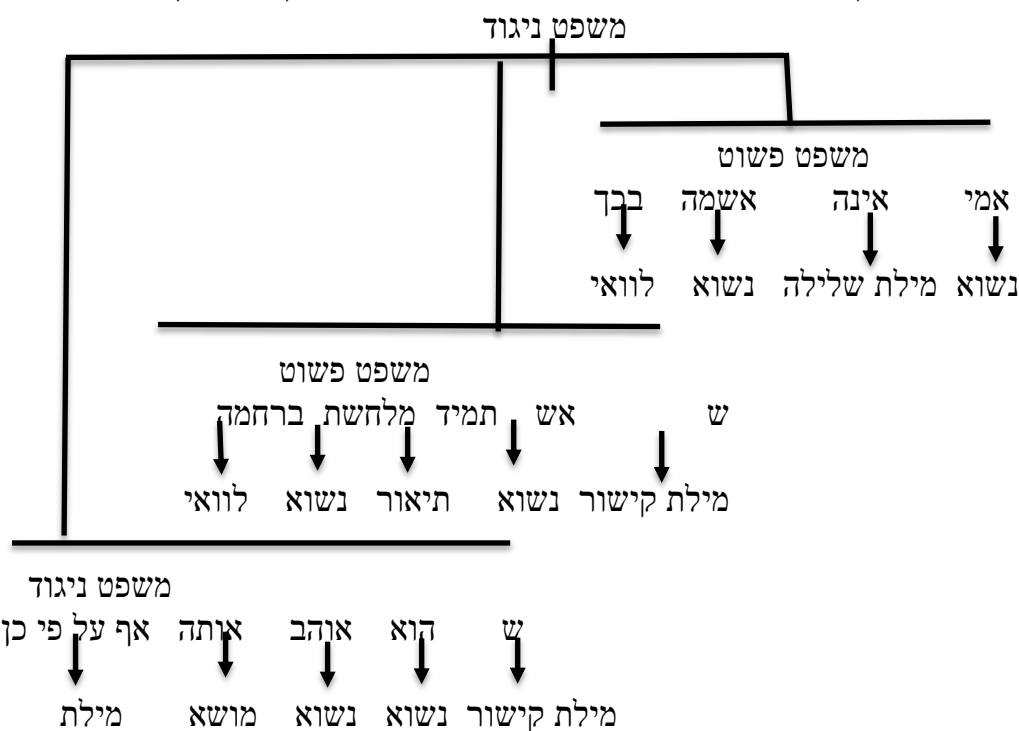

١-משפט ניגוד עם המילה "אף-על-פי-כן" מורכב משני איברים, הראשון משפט חיובי, וזה השני שבא לאחר מילת הניגוד משפט שלילי, לדוגמה:
"סבלתי מהם לא מעט אף על פי כן אינני מצליח לשנוא ערבים"^(٤٢)

ממבנה המשפט הזה עולה כי שימוש במילת הניגוד "אף על פי כן" בא לפרק בין שני איברים שונים במבנה ובתוכן ובמשמעות, על כן האבר הראשון בא בשלילה חיובית, וזה האבר השני בא בשלילה, ובאמצע באה מילת הניגוד. הנושא הסתמי באיבר הראשון "סבלתי" = "אני" והוא בזמן עבר, ואילו באיבר השני הנושא היה שלילי במיה "אין + אני" טרם הנשוא המורחב "מצליח לשנוא" בזמן ההווה, והניגוד מתרכז בין עשיית הפעולה באיבר הראשון ואי עשיית הפעולה באיבר השני.

٢-משפט ניגוד עם המילה "אף-על-פי-כן" מורכב משני איברים חיוביים או אחד מהם שלילי, בתנאי שתבוא מילת הניגוד בסוף המשפט, לדוגמה:
"אמי אינה אשמה בכך, שאש תמיד מלחשת ברחמה שהוא אוהב אותה אף על פי כן"^(٤٣)

ניגוד

מתוך המבנה הזה מתברר כי הוא משפט מורכב, כולל שלוש משפטים פשוטים, שחצה ביניהם מילת זיקה, שגרמה להיות מילת הניגוד בסוף המשפט, כי הניגוד על שני משפטים ולא על אחד, כלומר הכוונה במשפט הראשון: "אמי אינה אשמה בכך, אף על פי כן הוא אוהב אותה", והמשפט השני "אש תמיד מלחשת ברחמה אף על פי כן, הוא אוהב אותה", על כן המשפט הראשון בא לתיאור מצב הנושא "אמי", והמקביל לו במשפט השני "אש תמיד מלחשת ברחמה", אחר כך בא תיאור מצב הניגוד החיובי במשפט השלישי.

פרק שישי: מבנה משפט הניגוד עם המילה "ואילו":

1-משפט ניגוד עם המילה "ואילו" מורכב:

-שני חלקים חיוביים:

"יוסי אוהב לשחק כדורגל, ואילו דני מעדיף לשחק כדורסל."

כאן, שניהם עוסקים בפעילויות ספורטיביות, אבל שונות.

-חלק חיובי וחלק שלילי:

"מיכל נהנית מהמסיבה, ואילו דנה מרגישה לא נוח."

כאן, יש ניגוד בין התחושה החיובית של מיכל לתחושה השלילית של דנה.

-שני חלקים שליליים:

"הילדים לא סיימו את שיעורי הבית, ואילו המבוגרים לא הצליחו למצוא זמן לקרוא

את הספר."

שני חלקי המשפט מתארים כישלון או חוסר הצלחה במשימות שונות.

"החברה לא הצליחה לעמוד במטרותיה הרבעוניות, ואילו המתחרים לא הצליחו

לשמור על נתח השוק שלהם."

שני חלקי המשפט מתארים כישלון עסקי בהקשרים שונים.

2-משפט ניגוד עם המילה "ואילו" שתבוא באמצע המשפט כמילת קישור לאחר פסיק,

לדוגמה:

"על טבעה, חיה את חייה מתוך מהומה מתמדת, ואילו מייקל עושה דרכו המתנינות

ובשיקול דעת" (44)

המשפט מורכב משני חלקים, המחוברים באמצעות מילת הניגוד "ואילו".

החלק הראשון: נושא סתמי "חיה", מושא "את חייה", תיאור אופן "מתוך מהומה

מתמדת", תיאור זמן "על פי טבעה".

החלק השני: נושא "מייקל", נושא "עושה", תיאור אופן "במתנינות ובשיקול דעת".

המשפט מתאר ניגוד בין שני אנשים: דמות נשית שחיה את חייה במהומה מתמדת לפי

טבעה, ומייקל שעושה את דרכו במתנינות ובשיקול דעת.

3-משפט ניגוד עם המילה "ואילו" עם מבנים חריגים, שתבוא כמילת קישור:

-באמצע המשפט לפני פסיק, לדוגמה:

"כתפיה הרזות בורקות בשמש ואילו רגליה, רגליים של מנקה אורבות, נותרו

באפלה" (45)

המשפט מורכב משני חלקים עיקריים המחוברים באמצעות מילת הניגוד "ואילו".

החלק הראשון: נושא "כתפיה הרזות", נושא "בורקות בשמש", תיאור מקום/זמן

"בשמש", תיאור לוואי "הרזות" (מתאר את הכתפיים). החלק השני, מילת ניגוד

"ואילו" - מצינת את הניגוד בין החלק הראשון לשני, נושא "רגליה", "רגליים של מנקה ארובות" (הסבר מפורט של הנושא, משמש כלואי), נושא, "נותרו באפלה", תיאור מקום/זמן "באפלה". תפקידי הפסיק לאחר "רגליה", מספק הפסקה קריאה ומדגיש את האפליקציה (הסבר מפורט) "רגליים של מנקה ארובות".

בראש המשפט, לדוגמה:

"ואילו את אביהם עניין יותר התקציב" (46)

"ואילו" - מילת ניגוד המצביעה על שינוי או ניגוד בין שני חלקי המשפט, משמשת כמחברת, "את אביהם" - המושא הישיר של הפועל "עניין". צירוף זה מכיל את מילת היחס "את" ואת שם העצם "אביהם" (אב של משהו), "עניין" הנושא- הפועל, המתאר את הפעולה שביצע משהו (בכדי להבהיר במה מדובר), תיאור כמות "יותר" - מתאר את המידה שבה הפעולה בוצעה, במקרה זה, יותר משהיה מעניין משהו אחר, "התקציב" - הנושא המובן מההקשר, דבר אשר עניין יותר את אביהם.

מילת הניגוד "ואילו": מצביעה על ניגוד או השוואה למה שנאמר קודם. זה מראה שיש שני דברים שונים שמעניינים אנשים שונים.

מושא ישיר: "את אביהם" מציין את מי שעבר את הפעולה של "עניין". כלומר, התקציב עניין יותר את אביהם.

ניגוד והדגשה: מילת הניגוד "ואילו" מדגישה את ההבדל בין מה שעניין את אביהם לבין מה שעניין אחרים.

המילה "אולם" היא מילת ניגוד המשמשת כדי לציין ניגוד או ניגודיות בין שני חלקים של המשפט. היא משמשת ככלי תחבירי שמחבר בין שני פסוקים או חלקי משפט, ומצינת שהחלק השני מציג ניגוד או הבדל למה שנאמר קודם.

פרק שביעי: מבנה משפט הניגוד עם המילה "אולם":

מילת הניגוד "אולם" מופיעה בתחילת הפסוקית או חלק המשפט השני, מצינת ניגוד למה שנאמר קודם, לדוגמה:

"הוא ניסה ללמוד למבחן, אולם היה עייף מדי."

החלק הראשון: נושא "הוא", נושא "ניסה ללמוד למבחן", חלק שני: מילת ניגוד: "אולם" נושא "הוא" (מובן מההקשר) נושא "היה עייף מדי".

"העיר הייתה שקטה, אולם לפתע התחיל רעש חזק."

חלק ראשון: נושא "העיר", נושא "הייתה שקטה", חלק שני: מילת ניגוד "אולם", נושא "רעש חזק" (מובן מההקשר), נושא "התחיל".

המילה "אולם" משמשת כמילת ניגוד המחברת בין שני חלקי המשפט ומדגישה את ההבדל או הניגוד ביניהם. היא מופיעה בתחילת החלק השני של המשפט ומצינת שהחלק השני מציג ניגוד למה שנאמר קודם.

המסקנות:

1- נראה ברור, כי מרבית הצירופים במשפטים מסוג זה בזמן עבר, לכן הניגוד הוא לשם הסתירה בין פעולה מסוימת שהתרחשה לבין פעולה או פעולות נוספים עומדות בסתירה לה באופן גמור, הן שעושה הפעולה "הנושא" הוא עצמו, והן הפעולה באה על ידי אחר, ולכל משפט מסוג הזה תנאים תחביריים רוולנטיים לפי סוג מילת הניגוד המשומשת בו.

- 2-מילות הניגוד מגוונות, חלק מהן בא לעברית החדשה דרך העברית המקראית או המשנאית או ימי הביניים, וחלק אחר הוא תוצאה לשינוי מסוים שחל על הצריף עצמו, כהוספת אות שימוש או מילה אחרת.
- 3-משפטי הניגוד מצריכים מבנה מסוים, כלומר חלקי המשפט בין אם שליליים או חיוביים או שניהם כיחד, לפי מילת הניגוד המשומשת.
- 4- משמעות מילת הניגוד או תפקידה תלויה במיקומה במשפט הניגוד. לפי כך המילה ניתן לבוא בראש המשפט, באמצע המשפט או בסוף המשפט.
- 5-חלק ממילות הניגוד יבוא לפני פסיק או נקודה, חלק אחרי הפסיק או הנקודה במשפט הניגוד, וגם זה משפיע על משמעות המשפט בדרך כלל ותפקיד המילה עצמה.
- 6-מילות הניגוד אינן מוגבלות להבעת סתירה, אלא ממלאות תפקיד חשוב בהגברת הסגנון והרטוריקה של טקסטים עבריים, תוך הוספת עושר וגיוון לביטוי הלשוני.
- 7-השימוש במשפטי ניגוד מושפע מההקשר הכללי של הטקסט. בטקסטים ספרותיים משתמשים במכשירים להעמקת משמעויות ולהבהרת תמורות דרמטיות. בטקסטים פורמליים, הוא עוזר לארגן רעיונות ולהציג טיעונים בצורה הגיונית ומשכנעת.
- 8-משפטי הניגוד מראים גיוון רב במבנה התחבירי, שכן הם יכולים להיות משפטים פשוטים או מורכבים, או מחוברים, המשקפים את העושר והגמישות של השפה העברית בהבעת רעיונות מורכבים וסותרים.

השולים של המחקר:

الهوامش

- (¹) Claude Hagege, la structures des languges, Que-sais-je?14 eme mille 2eme ed, Corri gee, paris,1986, p:35.
- ראה גם: مبارك مبارك، معجم المصطلحات اللسانية: فرنسي- انكليزي- عربي، دار الفكر اللبناني، بيروت، ١٩٩٥، ص ٦٣-٦٤.
- (²) אליעזר רובינשטיין, המשפט השמני: עיונים בתחביר ימינו, הוצאת הקיבוץ המאוחד, תל אביב, 1968, עמ' 60.
- ראה גם: עליזה לזרסון, הבין עניין הבנה והבעה לחטה"ב, הוצאת מטח, תל אביב, 2004, עמ' 90.
- (³) jouon. p 283-284. Grammaire de l'hebreu biblique, institut biblique, rome, 1923, p: 283-284.
- (⁴) שרה ליפקין, נועה בדיחי-קלפוס, שלב ב: עברית- הבנה, הבעה ולשון, הוצאת מטח, תל אביב, 2007, עמ' 76. انظر ايضا: رحيمه، مجيد عبود. الاخطاء اللغوية في اللغة العبرية الاسباب والدوافع. بحث منشور في مجلة كلية الاداب جامعة بغداد العدد (132) آذار 2020، ص 9.
- (⁵) שאול ברקלי, דיקדוק עברי מודרג, כרך ב, הוצאת ראובין מס בע"מ, ירושלם, 1969, עמ' 195.
- (⁶) יצחק פרץ, תחביר הלשון העברית, הוצאת מסדה, עמ' 29.
- ראה גם: שאול ברקלי, דיקדוק עברי מודרג, כרך ב, הוצאת ראובין מס בע"מ, ירושלם, 1969, עמ' 227.
- (⁷) אברהם אבן שושן, המילון החדש, הוצאת קרית ספר בע"מ, ירושלים, 1979, עמ' 283.
- (⁸) אברהם אבן שושן, שם, עמ' 843.
- (⁹) אברהם אבן שושן, שם, עמ' 1610.
- (¹⁰) יהוש בלאו, יסודות התחביר והשיחבור, עמ' 134.
- ראה גם: מרדכי רוזן, פרקי לשוננו, הוצאת דינס רכס, מדן, עמ' 443.
- (¹¹) <https://benyehuda.org/read/> מאחורי הגדר-סיפור ביאליק
- (¹²) ניסן ברגלין, אם כי = אף על פי ש, לשוננו לעם, מחזור ד, תשי"ג, הוצאת המזכירות המדעית של האקדמיה ללשון העברית, ירושלים, עמ' 9-10.

- (^{١٧}) יצחק אבינרי, יד הלשון, הוצאת יזרעאל, תל אביב, 1964, עמ' 34.
- (¹⁸) יצחק פרץ, עברית כהלכה, עמ' 222.
- (¹⁹) בן אורי, לשון וסגנון, חלק שני, הוצאת ספרים יזרעאל, תל אביב, 1961, עמ' 209.
- ראה גם: שאול ברקלי, דיקדוק עברי מודרג, כרך ב, הוצאת ראובין מס בע"מ, ירושלם, 1969, עמ' 227.
- , Brandeis Vardit Ringvald& others, Brandeis modern Hebrew: (עברית בהקשר) University Press, 2013, p: 75.
- (²⁰) שלומית הראובין, עיר ימים רבים, הוצאת ספרים עם עובד, תל אביב, 1988, עמ' 174.
- (²¹) שאול ברקלי, דיקדוק עברי מודרג, כרך ב, הוצאת ראובין מס בע"מ, ירושלם, 1969, עמ' 195.
- (²²) דוד גרוסמן, חיוך הגדי, הוצאת הקיבוץ המאוחד, 1987, עמ' 197.
- (²³) שם, עמ' 153.
- (²⁴) קובנר אבא, פרקי הקשבה והתבוננות, שיח לוחמים, הוצאת קבוצת חברים, ירושלים 1967, עמ' 103.
103. انظر: رحيمه، مجيد عبود. الاخطاء اللغوية في اللغة العبرية الاسباب والدوافع. بحث منشور في مجلة كلية الاداب جامعة بغداد العدد (132) آذار 2020، ص10 .
- (²⁵) דוד גרוסמן, שם, עמ' 158.
- (²⁶) משה גוטשטיין, תחבירה ומילונה של הלשון העברית, ירושלים, תשי"א, עמ' 131.
- (²⁷) שלומית הראובין, עיר ימים רבים, הוצאת ספרים עם עובד, תל אביב, 1988, עמ' 173.
- (²⁸) שלומית הראובין, עיר ימים רבים, הוצאת ספרים עם עובד, תל אביב, 1988, עמ' 171.
- (²⁹) רון מרדכי, פרקי לשוננו, ירושלים, 1984, עמ' 218.
- (³⁰) דוד גרוסמן, עמ' 276.
- (³¹) דוד גרוסמן, עמ' 47.
- (³²) שלומית הראובין, עיר ימים רבים, הוצאת ספרים עם עובד, תל אביב, 1988, עמ' 183.
- (³³) שלומית הראובין, עיר ימים רבים, הוצאת ספרים עם עובד, תל אביב, 1988, עמ' 179.
- (³⁴) רון מרדכי, שם, עמ' 275.
- (³⁵) דוד גרוסמן, שם, עמ' 83.
- (³⁶) יהושע בלאו, יסודות התחביר, חלק א, עמ' 102.
- (³⁷) שם, חלק ב, עמ' 200.
- (³⁸) דוד גרוסמן, שם, עמ' 116.
- (³⁹) Lewis Glinert, the grammar of modern Hebrew, Cambridge University Press, 1989, p:400.
- , Brandeis Vardit Ringvald& others, Brandeis modern Hebrew: (עברית בהקשר) University Press, 2013, p: 75.
- (⁴⁰) Ibid.
- (⁴¹) Ibid.
- (⁴²) Ibid, p: 21.
- (⁴³) Ibid.
- (⁴⁴) קובנר אבא, שם, עמ' 174.
- (⁴⁵) דוד גרוסמן, שם, עמ' 140.
- (⁴⁶) אן טיילר, נישואי חובבים, הוצאת כתר, תל אביב, 2007, עמ' 54.
- (⁴⁷) אן טיילר, נישואי חובבים, הוצאת כתר, תל אביב, 2007, עמ' 77.
- (⁴⁸) אן טיילר, נישואי חובבים, הוצאת כתר, תל אביב, 2007, עמ' 124.

ביבלוגרפיה

המקורות הערביים:

-מبارק מברק, معجم المصطلحات اللسانية: فرنسي- انكليزي- عربي, دار الفكر اللبناني, بيروت, ١٩٩٥.

המקורות העבריים:

-תנ"ך.

-תלמוד.

1-אברהם אבן שושן, המילון החדש, הוצאת קרית ספר בע"מ, ירושלים, 1979.

2-אליעזר רובינשטיין, המשפט השמני: עיונים בתחביר ימימי, הוצאת הקיבוץ המאוחד, תל אביב, 1968.

3-אן טיילר, נישואי חובבים, הוצאת כתר, תל אביב, 2007.

4-בן אור, לשון וסגנון, חלק שני, הוצאת ספרים יזרעאל, תל אביב, 1961.

5-דוד גרוסמן, חיוך הגדי, הוצאת הקיבוץ המאוחד, 1987.

6-יהוש בלאו, יסודות התחביר והשיחבור, הוצאת אלגון רובינשטיין בע"מ.

7-יצחק אבינרי, יד הלשון, הוצאת יזרעאל, תל אביב, 1964.

8-יצחק פרץ, עברית כהלכה, הוצאת יוסף שרבנק בע"מ, תל אביב, 1969.

9-יצחק פרץ, תחביר הלשון העברית, הוצאת מסדה, תל אביב, תשי"ב.

10-משה גוטשטיין, תחבירה ומילונה של הלשון העברית, ירושלים, תשי"א.

11-ניסן ברגגין, אם כי = אף על פי ש, לשוננו לעם, מחזור ד, תשי"ג, הוצאת המזכירות המדעית של האקדמיה ללשון העברית, ירושלים.

12-עליזה לזרסון, הבין עניין הבנה והבעה לחטה"ב, הוצאת מטח, תל אביב, 2004.

13-קובנר אבא, פרקי הקשבה והתבוננות, שיח לוחמים, הוצאת קבוצת חברים, ירושלים 1967.

14-רון מרדכי, פרקי לשוננו, ירושלים, 1984.

15-שאול ברקלי, דיקדוק עברי מודרג, כרך ב, הוצאת ראובין מס בע"מ, ירושלים, 1969.

16-שלומית הראובין, עיר ימים רבים, הוצאת ספרים עם עובד, תל אביב, 1988.

17-שרה ליפקין, נועה בדיחי-קלפוס, שלב ב: עברית- הבנה, הבעה ולשון, הוצאת מטח, תל אביב, 2007.

המקורות הלועזיים:

1-Claude Hagege, la structures des languges, Que-sais-je?14 eme mille 2eme ed, Corri gee, paris,1986.

2-jouon. p Grammaire de l'hebreu biblique, institut biblique, rome, 1923.

3-Lewis Glinert, the grammar of modern Hebrew, Cambridge University Press, 1989.

4-Vardit Ringvald& others, Brandeis modern Hebrew (עברית בהקשר):Brandeis University Press, 2013.

מקורות האינטרנט:

-<https://benyehuda.org/read> ביאליק ספור הגדר-סיפור

Bibliography:

Arabic:

1-Mubarak Mubarak, Dictionary of Linguistic Terms: French-English-Arabic, Dar Al-Fikr Al-Lubnani, Beirut, 1995.

Hebrew:

-Bible.

-Talmud.

1-Avraham Even Shoshan, The New Dictionary, Kiryat Sefer Publishing Ltd., Jerusalem, 1979.

2-Eliezer Rubinstein, The Eighth Law: Studies in Modern Syntax, Kibbutz Hameuchad Publishing, Tel Aviv, 1968.

3-Anne Tyler, Amateur Marriage, Keter Publishing, Tel Aviv, 2007.

4-Ben Or, Language and Style, Part Two, Jezreel Publishing, Tel Aviv, 1961.

5-David Grossman, The Smile of the Goat, Kibbutz Hameuchad Publishing, 1987.

6-Yehoshua Blau, The Foundations of Syntax and Syntax, Elganan Rubinstein Publishing Ltd.

7-Yitzhak Avineri, Yad Halashon, Jezreel Publishing, Tel Aviv, 1964.

8-Yitzhak Peretz, Hebrew Properly, Yosef Sherbank Publishing Ltd., Tel Aviv, 1969.

9-Yitzhak Peretz, Syntax of the Hebrew Language, Masada Publishing, Tel Aviv, 1972.

10-Moshe Gotshtein, Syntax and Dictionary of the Hebrew Language, Jerusalem, 1971.

11-Nissan Berggin, even if = Even if, Our Language for the People, Volume 4, 1973, Published by the Scientific Secretariat of the Academy of the Hebrew Language, Jerusalem.

12-Aliza Lazarson, Understanding the Concept of Understanding and Expression for the Hebrew Language, Matach Publishing, Tel Aviv, 2004.

13-Kovner Abba, Chapters of Listening and Observation, Dialog of Warriors, Kvutzat Havivir Publishing, Jerusalem 1967.

14-Ron Mordechai, Chapters of Our Language, Jerusalem, 1984.

15-Shaul Berkeley, Graded Hebrew Grammar, Volume 2, Reubin Mass Publishing Ltd., Jerusalem, 1969.

16-Shlomit Haraubin, Ir Yamim Rabim, Am Oved Publishing, Tel Aviv, 1988.

17-Sarah Lipkin, Noa Badihi-Kelfos, Stage 2: Hebrew - Understanding, Expression and Language, Matach Publishing, Tel Aviv, 2007.